

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO**

**Į S A K Y M A S
DĖL DARBUOTOJŲ APSAUGOS NUO BIOLOGINIŲ MEDŽIAGŲ POVEIKIO DARBE
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

2001 m. birželio 21 d. Nr. 80/353

Vilnius

Įgyvendindami Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, kylančios dėl biologinių medžiagų poveikio darbe (septintoji specialioji direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) 2000/54/EB:

1. T v i r t i n a m e Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbe nuostatus (pridedama).

2. N u s t a t o m e , kad 1 punkte nurodyti nuostatai įsigalioja nuo 2002 m. sausio 1 d.

3. P a v e d a m e Sveikatos apsaugos ministerijos Higienos institutui parengti Lietuvos higienos normą „Ribiniai biologinių medžiagų dydžiai darbo aplinkoje“ bei Bendruosius biologinių medžiagų nustatymo darbo aplinkoje ir įvertinimo reikalavimus.

4. Nuostatų vykdymo kontrolę p a v e d a m e Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai.

5. L a i k o m e nuo 2002 m. sausio 1 d. netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1998 m. lapkričio 2 d. įsakymą Nr. 162/635 „Dėl Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbo vietose nuostatų“ (Žin., 1998, Nr. [98-2725](#)).

6. Šio įsakymo vykdymo kontrolę p a v e d a m e socialinės apsaugos ir darbo viceministrui R. Kaireliui ir sveikatos apsaugos viceministrui E. Bartkevičiui.

L. E. SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTRĖS PAREIGAS

VILIJA BLINKEVIČIŪTĖ

L. E. SVEIKATOS APSAUGOS
MINISTRO PAREIGAS

KONSTANTINAS ROMUALDAS DOBROVOLSKIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministro ir Lietuvos Respublikos
sveikatos apsaugos ministro
2001 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 80/353

DARBUOTOJŲ APSAUGOS NUO BIOLOGINIŲ MEDŽIAGŲ POVEIKIO DARBE NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nuostatų tikslas.

1.1. Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbe nuostatų (toliau – Nuostatai) tikslas – nustatyti darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbe reikalavimus.

Nuostatuose pateikti minimalūs reikalavimai dėl darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio rizikos.

1.2. Darbdavys turi teisę imtis papildomų priemonių apsaugant darbuotojus nuo biologinių medžiagų poveikio.

1.3. Nuostatai parengti vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, kylančios dėl biologinių medžiagų poveikio darbe (septintoji specialioji direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) 2000/54/EB.

2. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos:

2.1. „**biologinės medžiagos**“ – mikroorganizmai, įskaitant genetiškai modifikuotus, ląstelių kultūros bei žmogaus endoparazitai, galintys žmogui sukelti bet kokią infekciją, alergiją ar apsinuodijimą;

2.2. „**mikroorganizmas**“ – ląstelinė arba neląstelinė mikrobiologinė būtybė, galinti dauginis ar perduoti genetinę informaciją;

2.3. „**ląstelių kultūra**“ – ląstelės, paimos iš daugialąsčių organizmų ir padaugintos mitybinėse terpėse;

2.4. „**biologinių medžiagų klasifikacija**“ – biologinių medžiagų suskirstymas į grupes pagal jų keliamos infekcijos rizikos laipsnį. Biologinės medžiagos klasifikuojamos į keturias rizikos grupes:

2.4.1. **pirmajai grupei** priskiriamos biologinės medžiagos, kurios negali sukelti žmonėms ligų;

2.4.2. **antrajai grupei** priskiriamos biologinės medžiagos, galinčios sukelti ligas ir būti kenksmingos žmonėms; mažai tikėtina, kad jos plis visuomenėje; paprastai yra efektyvių profilaktikos priemonių jų poveikiui išvengti arba ligos sėkmingai gydomos;

2.4.3. **trečiajai grupei** priskiriamos biologinės medžiagos, kurios žmonėms gali sukelti sunkias ligas ir yra labai kenksmingos; kyla rizika, kad jos gali išplisti visuomenėje, tačiau paprastai yra efektyvių profilaktikos priemonių jų poveikiui išvengti arba ligos sėkmingai gydomos;

2.4.4. **ketvirtajai grupei** priskiriamos biologinės medžiagos, kurios sukelia žmonėms sunkias ligas ir yra ypač kenksmingos; gali kilti didelė rizika, kad jos išplis visuomenėje; paprastai nėra efektyvių profilaktikos priemonių jų poveikiui išvengti ir ligos sunkiai išgydomos.

2.5. Kitos šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos ir apibrėžimai atitinka Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme (Žin., 1993, Nr. [55-1064](#); 2000, Nr. 95-2968), Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatyme (Žin., 1996, Nr. [104-2363](#)) ir kituose darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose vartojamas sąvokas ir apibrėžimus.

3. Taikymo sritis – rizikos nustatymas ir įvertinimas.

3.1. Šie Nuostatai taikomi kiekvienai įmonei, esančiai Lietuvos Respublikos teritorijoje, kuriose darbuotojai savo veikloje naudoja arba kitaip kontaktuoja su biologinėmis medžiagomis.

Apsaugodamos darbuotojus nuo biologinių medžiagų poveikio įmonės savo veikloje taip pat vadovaujasi Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu (Žin., 1996, Nr. [104-2363](#)).

3.2. Visoms veikloms, kurių metu gali grėsti rizika dėl biologinių medžiagų poveikio, darbdavys privalo nustatyti sąlyčio ir galimo poveikio darbuotojams pobūdį, laipsnį ir trukmę, kad būtų galima įvertinti darbuotojų saugai ir sveikatai gresiančią riziką bei nustatyti priemones, kurių reikės imtis.

Įvairių veiklų, kurias atliekant darbuotojus gali veikti kelios biologinių medžiagų grupės, rizika įvertinama atsižvelgiant į visų biologinių medžiagų keliamą pavojų.

Rizikos įvertinimo rezultatai atnaujinami nuolat ir kaskart, pasikeitus sąlygoms, darančioms įtaką galimam biologinių medžiagų poveikiui darbuotojams.

Valstybinės darbo inspekcijos prašymu darbdavys privalo pateikti informaciją apie rizikos įvertinimą.

3.3. Atliekant biologinių medžiagų poveikio darbuotojų saugai ir sveikatai rizikos įvertinimą, nurodytą 3.2 punkte, vadovujamasi:

3.3.1. biologinių medžiagų, kurios yra ar gali būti pavojingos žmogaus sveikatai, klasifikacija, nurodyta 18 punkte;

3.3.2. Lietuvos higienos norma „Ribiniai biologinių medžiagų dydžiai darbo aplinkoje“ bei Bendraisiais biologinių medžiagų nustatymo ir įvertinimo reikalavimais;

3.3.3. duomenimis apie ligas, kuriomis darbuotojai galėjo susirgti darbe;

3.3.4. duomenimis apie galimą alerginį ar toksinį darbo poveikį darbuotojams;

3.3.5. duomenimis apie ligas, kuriomis susirgo darbuotojai ir kurios yra tiesiogiai susijusios su jų darbu.

4. Nuostatų punktų, susijusių su rizikos įvertinimu, taikymas.

4.1. Jei 3 punkte nurodyto įvertinimo rezultatai rodo, kad darbuotojus veikia ir (arba) gali veikti pirmosios grupės biologinė medžiaga, kuri nėra kenksminga darbuotojų sveikatai, šių Nuostatų 5-17 ir 19 punktų taikyti nereikia, tačiau privalu laikytis 6 priedo 1 punkto reikalavimų.

4.2. Jei 3 punkte nurodyto įvertinimo rezultatai rodo, kad darbuotojų darbas nėra susijęs su biologinėmis medžiagomis ir nenumatoma jas naudoti, tačiau darbo metu darbuotojus gali veikti biologinės medžiagos, kaip ir dirbant I priede nurodytus darbus ir kur tikėtinas biologinių medžiagų poveikis, yra taikoma šių Nuostatų 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13 ir 14 punktų nuostatos, nebent 3 punkte nurodyto rizikos vertinimo rezultatai parodo, kad jų taikyti nereikia.

II. DARBDAVIŲ PAREIGOS

5. Biologinių medžiagų pakeitimas.

Jei veiklos pobūdis leidžia, darbdavys privalo nenaudoti biologinių medžiagų, galinčių žmogui sukelti bet kokią infekciją, alergiją ar apsinuodijimą, ir jas pakeisti biologinėmis medžiagomis, kurios, laikantis saugaus naudojimo reikalavimų ir remiantis dabartinėmis žiniomis, yra atitinkamai nepavojingos ar mažiau pavojingos darbuotojų sveikatai.

6. Rizikos sumažinimas.

6.1. Jei rizikos įvertinimo rezultatai rodo darbuotojų saugai ir sveikatai gresiančią riziką, darbdavys privalo imtis priemonių biologinių medžiagų poveikio prevencijai.

6.2. Jei, atsižvelgiant į veiklos pobūdį ir rizikos įvertinimą, biologinės medžiagos poveikio techninėmis priemonėmis pašalinti neįmanoma, poveikio rizika turi būti sumažinta iki tokio reikiamo minimalaus lygmens, kad būtų užtikrinta tokių darbuotojų sauga ir sveikata, visų pirma imantis priemonių, kurios turi būti taikomos atsižvelgiant į rizikos įvertinimo rezultatus, įgyvendinamos priemonės:

6.2.1. kiek įmanoma sumažinamas darbuotojų, kurie yra ar gali būti neapsaugoti nuo biologinių medžiagų poveikio, skaičius;

6.2.2. numatomos priemonės darbo įrangos darbo ir technologinių procesų, darbo vietų tobulinimui, kad būtų išvengta biologinių medžiagų patekimo į darbo vietą arba būtų sumažintas patenkantis jų kiekis;

6.2.3. naudojamos kolektyvinės apsauginės priemonės ir (arba), jei biologinių medžiagų poveikio neįmanoma išvengti kitomis priemonėmis, asmeninės apsauginės priemonės;

6.2.4. naudojamos higienos priemonės, skirtos atsitiktinio biologinių medžiagų pernešimo iš darbo vietos ar jų išleidimo į aplinką prevencijai arba pernešamam ar išleidžiamam kiekiui sumažinti;

6.2.5. apie biologinių medžiagų pavojų informuojami darbuotojai, naudojamas 2 priede nurodytas biologinio pavojaus ženklas ir kiti atitinkami įspėjamieji ženklai;

6.2.6. parengiamas bendras avarijų prevencijos planas ir apie tai informuojamas kiekvienas darbuotojas, kaip elgtis susidarius su biologinėmis medžiagomis susijusiai avarinei situacijai;

6.2.7. kai tai būtina ir techniškai įmanoma, tikrinama, ar už pirminio fizinio izoliavimo ribų nepateko darbe naudojamos biologinės medžiagos;

6.2.8. užtikrinamas saugus atliekų surinkimas, sandėliavimas, šalinimas, prieš tai jas atitinkamai apdorojus. Atliekoms surinkti ir saugoti turi būti naudojami aiškiai pažymėti konteineriai;

6.2.9. užtikrinančios biologinių medžiagų darbo vietose saugų naudojimą ir gabenimą.

7. Informacijos pateikimas.

7.1. Jei rizikos įvertinimo rezultatai rodo darbuotojų sveikatai ir saugai gresiantį pavojų, darbdavys Valstybinei darbo inspekcijai pateikia informaciją apie:

7.1.1. rizikos nustatymo ir įvertinimo rezultatus ir išvadas;

7.1.2. veiklas, kurių metu darbuotojus paveikė ar galėjo paveikti biologinės medžiagos;

7.1.3. paveiktų darbuotojų skaičių;

7.1.4. už darbuotojų saugą ir sveikatą atsakingo asmens pavardę ir kvalifikaciją;

7.1.5. taikytas apsaugines ir prevencijos priemones, įskaitant darbo tvarką ir metodus;

7.1.6. avarinį planą darbuotojams apsaugoti nuo trečiosios arba ketvirtosios grupės biologinių medžiagų poveikio, kuris gali atsirasti dėl fizinės izoliavimo sistemos gedimo.

7.2. Darbdavys nedelsdamas informuoja Valstybinę darbo inspekciją, Ekstremalių sveikatai situacijų centrą, Valstybinę aplinkos apsaugos inspekciją apie visas avarijas arba incidentus, kurių metu į aplinką galėjo patekti biologinės medžiagos ir kurių metu galėjo užsikrėsti ir (arba) sunkiai susirgti žmonės.

7.3. Kai įmonė likviduojama arba nutraukia veiklą, paveiktų darbuotojų sąrašą (11 punktas) ir asmens medicininės knygeles perduoda asmens sveikatos priežiūros įstaigoms.

8. Asmens higiena ir asmeninė apsauga.

8.1. Vykdam bet kokią veiklą, kurios metu dėl darbo su biologinėmis medžiagomis darbuotojų saugai ir sveikatai iškyla rizika, darbdavys nedelsdamas privalo imtis reikiamų priemonių užtikrinti, kad:

8.1.1. darbuotojai nevalgytų ar negertų darbo vietose, kuriose esama apsinuodijimo biologinėmis medžiagomis rizikos;

8.1.2. darbuotojai būtų aprūpinti tinkamais apsauginiais ar kitais specialiais drabužiais pagal Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatus (Žin., 1998, Nr. [43-1188](#));

8.1.3. darbuotojams būtų įrengtos prausyklos ir tualetai, kuriuose būtų Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka leidžiamų Lietuvos Respublikoje naudoti priemonių akims skalauti ir (arba) odos antiseptikų;

8.1.4. visos būtinos asmeninės apsauginės priemonės:

- būtų laikomos aiškiai pažymėtose vietose pagal gamintojo nurodytas saugojimo sąlygas;

- būtų patikrintos ir išvalytos kaskart prieš naudojimą ir panaudojus;
- prieš naudojant sugedusios priemonės būtų pataisytos ar pakeistos naujomis;

8.1.5. būtų parengta ir patvirtinta tiriamosios medžiagos, imamos iš žmogaus arba gyvūno organizmo, ėmimo, darbo su ja ir jos apdorojimo tvarka.

8.2. Darbo drabužiai ir apsauginės priemonės, įskaitant 8.1.2 punkte nurodytus apsauginius drabužius, kurie gali būti užteršti biologinėmis medžiagomis, turi būti pašalinti iš darbo vietos ir laikomi atskirai nuo kitų drabužių.

Darbdavys privalo užtikrinti, kad biologinėmis medžiagomis užteršti drabužiai ir asmeninės apsauginės priemonės būtų nukenksmintos, išvalytos arba prireikus sunaikintos.

8.3. Asmens higienos ir asmeninės apsauginės priemonės vykdomos darbdavio lėšomis.

9. Darbuotojų informavimas ir mokymas.

9.1. Darbdavys užtikrina, kad darbuotojai ir (arba) darbuotojų atstovai įmonėje ar įstaigoje būtų mokomi, instruktuojami ir informuojami apie:

9.1.1. riziką, kuri gali sukelti ligas;

9.1.2. atsargumo priemones, kurios taikomos siekiant išvengti biologinių medžiagų poveikio;

9.1.3. higienos reikalavimus;

9.1.4. asmeninių apsauginių priemonių naudojimą ir apsauginių drabužių dėvėjimą;

9.1.5. darbuotojų veiksmus, įvykus incidentams bei siekiant užkirsti kelią tokiems incidentams.

9.2. Darbuotojų mokymas:

9.2.1. vykdoma prieš pradedant darbą, kurio metu bus kontaktuojama su biologinėmis medžiagomis;

9.2.2. atsiradus naujai ar pakitusiai rizikai;

9.2.3. jei reikia, mokymas kartojamas periodiškai.

10. Darbuotojų informavimas konkrečiais atvejais.

10.1. Darbdavys parengia raštiškas instrukcijas darbo vietoms, kuriose nurodoma, kokios tvarkos reikia laikytis, kai:

10.1.1. naudojant biologines medžiagas, įvyksta avarija ar incidentas;

10.1.2. dirbama su ketvirtos grupės biologinėmis medžiagomis.

Tokia pati informacija nurodoma įmonės ar jos padalinių evakuacijos planuose, kurie patalpinami šalia darbo patalpų, darbo vietų, kuriose naudojamos ketvirtos grupės biologinės medžiagos.

10.2. Darbdaviui arba už darbuotojų saugą ir sveikatą atsakingam asmeniui darbuotojai nedelsdami privalo pranešti apie visas avarijas ar incidentus, kurie įvyksta naudojant biologines medžiagas.

10.3. Darbdavys nedelsdamas informuoja darbuotojus ir darbuotojų atstovus apie visas avarijas ar incidentus, kurių metu biologinės medžiagos galėjo patekti į aplinką ir dėl to galėjo užsikrėsti ir (arba) sunkiai susirgti žmonės; nurodo jų priežastis bei priemones, kurių imtasi ar reikės imtis siekiant apsaugoti darbuotojus nuo biologinių medžiagų poveikio.

10.4. Kiekvienas darbuotojas turi teisę susipažinti su informacija, kuri yra paveiktų darbuotojų sąrašas (11 p.).

10.5. Darbuotojai ir (arba) darbuotojų atstovai įmonėje ar įstaigoje turi teisę gauti anoniminę bendro pobūdžio informaciją apie biologinių medžiagų paveiktųjų darbuotojų skaičių, poveikio pasekmes.

10.6. Darbuotojų ir (arba) jų atstovų prašymu darbdavys privalo suteikti informaciją, nurodytą 7.1 punkte.

11. Paveiktų darbuotojų sąrašas.

11.1. Darbdavys privalo sudaryti ir saugoti trečiosios ir (arba) ketvirtosios grupės biologinių medžiagų paveiktų darbuotojų sąrašą, kuriame nurodoma atlikto darbo rūšis, jei įmanoma, biologinės medžiagos, kurios paveikė darbuotojus, bei poveikio pasekmės ir aplinkybės (avarijos, incidentai), kurių metu darbuotojai buvo paveikti biologinių medžiagų.

11.2. Šis paveiktų darbuotojų sąrašas saugomas įmonėje ar asmens sveikatos priežiūros įstaigoje (7.3 punktas) ne trumpiau kaip 10 metų nuo poveikio pabaigos.

Paveiktų darbuotojų sąrašas saugomas iki 40 metų nuo paskutinio užregistruoto poveikio pabaigos tais atvejais, kai buvo užfiksuoti tokie poveikiai, kurie galėjo sukelti infekcijas:

11.2.1. dėl biologinių medžiagų, galinčių sukelti ilgalaikes arba latentines infekcijas;

11.2.2. kurių, remiantis dabartinėmis žiniomis, negalima diagnozuoti, kol liga nepasireiškia po daugelio metų;

11.2.3. kurių sukeltos ligos inkubacinis laikotarpis yra ypač ilgas;

11.2.4. kurios sukelia ligas, kurios, nors ir gydomos, kartais po daugelio metų atsinaujina;

11.2.5. kurios gali turėti sunkių ilgalaikių pasekmių.

11.3. Nuostatų 14 punkte nurodytas gydytojas, Valstybinė darbo inspekcija arba bet kuris už darbuotojų saugą ir sveikatą atsakingas asmuo turi teisę gauti 11.1 punkte nurodytą sąrašą.

12. Darbuotojų konsultavimas ir jų dalyvavimas.

Darbuotojai ir (arba) jų atstovai konsultuojami bei dalyvauja sprendžiant šiuose Nuostatuose ir jų prieduose minimus klausimus, kaip numatyta Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme.

13. Pranešimas Valstybinei darbo inspekcijai.

13.1. Darbdavys Valstybinei darbo inspekcijai iš anksto praneša apie numatomas pirmą kartą naudoti:

13.1.1. antrosios grupės biologines medžiagas;

13.1.2. trečiosios grupės biologines medžiagas;

13.1.3. ketvirtosios grupės biologines medžiagas.

Pranešimas pateikiamas ne vėliau kaip prieš 30 dienų iki darbo su biologinėmis medžiagomis pradžios.

Neprieštaraujant 13.2 punktui, iš anksto pranešama apie kiekvieną pirmą kartą naudojamą ketvirtosios grupės biologinę medžiagą bei visas kitas naujas trečiosios grupės biologines medžiagas, jei darbdavys tas biologines medžiagas laikinai klasifikuoja pats.

13.2. Iš laboratorijų, kurios teikia su ketvirtosios grupės biologinėmis medžiagomis susijusias diagnostikos paslaugas, reikalaujama pateikti tik pirminį pranešimą Valstybinei darbo inspekcijai apie savo ketinimus dirbti su ketvirtosios grupės biologinėmis medžiagomis.

13.3. Kaskart, kai įvyksta saugai ir sveikatai darbe reikšmingi procesų ir (arba) tvarkos pokyčiai, dėl kurių informacija keičiasi, Valstybinė darbo inspekcija informuojama iš naujo.

13.4. 13.1-13.3 punktuose nurodytame pranešime taip pat pateikiami:

13.4.1. įmonės arba įstaigos pavadinimas ir adresas;

13.4.2. už saugą ir sveikatą atsakingo asmens pavardė ir įgaliojimai;

13.4.3. rizikos įvertinimo rezultatai;

13.4.4. biologinių medžiagų rūšys;

13.4.5. numatytos apsauginės ir prevencijos priemonės.

III. KITOS NUOSTATOS

14. Sveikatos priežiūra.

14.1. Kai rizikos įvertinimo rezultatai rodo darbuotojų saugai ir sveikatai gresiant riziką, darbuotojų sveikata tikrinama sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (Žin., 2000, Nr. [47-1365](#)) nustatyta tvarka.

14.2. Darbdavys privalo organizuoti darbuotojų, nurodytų 14.1 p., sveikatos patikrinimus:

14.2.1. iki pasireiškiant biologinių medžiagų poveikiui;

14.2.2. reguliariai, kai darbuotojai dirba veikiami biologinių medžiagų ir tokiam poveikiui pasibaigus.

Darbdavys privalo nustatyti asmens higienos ir asmeninių apsauginių priemonių, nurodytų 8.1-8.3 punktuose, įgyvendinimo kontrolę.

14.3. Rizikos įvertinimo metu nustatoma, kuriems darbuotojams gali prireikti specialių asmeninių apsauginių priemonių.

Tie darbuotojai, kurie dar nėra paskiepyti nuo juos veikiančių ar galinčių paveikti biologinių medžiagų, paskiepijami efektyviomis vakcinomis.

Organizuojant darbuotojų skiepimą įvertinama 7 priede pateikta rekomenduojama skiepimo praktikos tvarka.

Jei nustatoma, kad darbuotojas yra infekuotas ir (arba) serga liga, kurią galėjo sukelti biologinės medžiagos poveikis, tai jo ir kitų darbuotojų, kontaktavusių su ta biologine medžiaga, tolesnis sveikatos stebėjimas, gydymas, hospitalizavimas ar izoliavimas atliekamas pagal Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo bei kitų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nuostatas.

Tokiu atveju, vadovaujantis šių Nuostatų 3 punktu, pakartotinai įvertinama poveikio rizika.

14.4. Tikrinantis sveikatą gydytojas darbuotojų asmenines sveikatos istorijas (F 025/a) turi saugoti ne trumpiau kaip 10 metų nuo poveikio pabaigos.

Specialiais 11.2 punkto antrojoje pastraipoje nurodytais atvejais darbuotojų asmens sveikatos istorijos saugomos atitinkamai ilgiau – iki 40 metų nuo paskutinio užregistruoto poveikio pabaigos.

14.5. Už darbuotojų sveikatos priežiūrą atsakingas gydytojas rekomenduoja asmenines apsaugines ar prevencijos priemones, kurias reikės taikyti kiekvienam darbuotojui.

14.6. Darbuotojams būtina teikti informaciją ir duoti patarimus visais jų sveikatos priežiūros klausimais, kad jie galėtų pasinaudoti jais pasibaigus poveikiui.

14.7. Darbuotojai turi teisę gauti jų sveikatos tikrinimo rezultatus. Šie darbuotojai ar darbdavys gali pareikalauti patikslinti sveikatos tikrinimo rezultatus.

14.8. Darbuotojų sveikatos tikrinimo praktinės rekomendacijos pateiktos 4 priede. Profilaktinių sveikatos tikrinimų tvarką reglamentuoja sveikatos apsaugos ministro 2000 05 31 įsakymas Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“.

14.9. Apie visus ligų ir mirties atvejus, nustatytus dėl biologinių medžiagų poveikio, turi būti Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka pranešta Valstybinei darbo inspekcijai ir atitinkamoms Sveikatos apsaugos ministerijos įstaigoms.

15. Sveikatos ir veterinarinės priežiūros patalpos, išskyrus diagnostikos laboratorijas.

15.1. Atliekant rizikos įvertinimą, ypatingas dėmesys kreipiamas į:

15.1.1. galimą biologinių medžiagų buvimą sergančių žmonių arba gyvūnų organizme, jų audiniuose bei iš jų paimtuose mėginiuose;

15.1.2. riziką, kurią kelia sergančių žmonių arba gyvūnų organizmuose bei iš jų paimtuose mėginiuose esančios ar juose galinčios būti biologinės medžiagos;

15.1.3. riziką, kylančią dėl darbo pobūdžio.

15.2. Sveikatos ir veterinarinės priežiūros įstaigų patalpose imamas tinkamų priemonių, kad būtų užtikrinta ten dirbančių darbuotojų sauga ir sveikata.

Visų pirma būtina imtis šių priemonių:

15.2.1. naudoti tinkamą nukenksminimo ir dezinfekavimo tvarką, patvirtintą darbdavio;

15.2.2. laikytis saugaus užterštų atliekų tvarkymo ir šalinimo tvarkos.

15.3. Siekiant sumažinti infekcijos riziką, izoliatoriuose, kuriuose yra sergančių žmonių ar gyvūnų, kurie yra ar gali būti užsikrėtę trečiosios arba ketvirtosios grupės biologinėmis medžiagomis, taikomos 5 priedo A skiltyje nurodytos izoliavimo priemonės.

16. Specialios priemonės, taikomos pramoniniams procesams, laboratorijoms ir gyvūnų laikymo patalpoms.

16.1. Laboratorijose, įskaitant diagnostikos laboratorijas bei patalpas, kuriose laikomi laboratoriniai gyvūnai, kurie buvo tikslingai užkrėsti antrosios, trečiosios arba ketvirtosios grupės biologinėmis medžiagomis arba kurie yra arba gali būti tokių medžiagų nešiotojai, taikomos šios priemonės:

16.1.1. siekdamas sumažinti infekcijos riziką, laboratorijos, naudojančios antrosios, trečiosios arba ketvirtosios grupės biologines medžiagas tyrimo, plėtotės, mokymo ar diagnostikos tikslams, nustato izoliavimo priemones pagal 5 priedą;

16.1.2. atlikus rizikos įvertinimą ir nustatčius reikiamą fizinio biologinių medžiagų izoliavimo lygmenį pagal jų rizikos laipsnį, priemonės pasirenkamos pagal 5 priedą.

Su biologinėmis medžiagomis susijusia veikla turi būti užsiimama:

- tik toje darbo vietoje, kurioje taikomas ne mažesnis kaip 2 izoliavimo lygmuo, jei dirbama su antrosios grupės biologine medžiaga,
- tik toje darbo vietoje, kurioje taikomas ne mažesnis kaip 3 izoliavimo lygmuo, jei dirbama su trečiosios grupės biologine medžiaga,
- tik toje darbo vietoje, kurioje taikomas ne mažesnis kaip 4 izoliavimo lygmuo, jei dirbama su ketvirtosios grupės biologine medžiaga;

16.1.3. laboratorijos, dirbančios su medžiagomis, kuriose gali būti biologinių medžiagų, galinčių sukelti žmonių ligas, tačiau kurių tikslas nėra darbas su biologinėmis medžiagomis (pvz., jų auginimas arba kaupimas), turėtų pasirinkti ne mažesnę kaip 2 izoliavimo lygmenį. Atitinkamais atvejais būtina nustatyti 3 arba 4 izoliavimo lygmenį, kai yra žinoma arba kai spėjama, kad jų būtina laikytis, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos pateiktuose nurodymuose tam tikrais atvejais leidžiama nustatyti žemesnį lygmenį.

16.2. Pramoniniuose procesuose, kuriuose naudojamos antrosios, trečiosios arba ketvirtosios grupės biologinės medžiagos, būtina imtis šių priemonių:

16.2.1. remiantis praktinėmis priemonėmis ir laikantis atitinkamos 6 priede nurodytos tvarkos, gamybiniais procesais taikomi 16.1.2 punkto antroje pastraipoje nustatyti izoliavimo principai;

16.2.2. pagal rizikos, susijusios su antrosios, trečiosios arba ketvirtosios grupės biologinių medžiagų naudojimu, įvertinimo rezultatus Ekstremalių sveikatai situacijų centras gali nuspręsti, kokių tinkamų priemonių reikės imtis naudojant šias biologines medžiagas pramonėje;

16.2.3. visi 16 punkte nurodyti darbai, kai negalima atlikti išsamaus biologinių medžiagų rizikos įvertinimo, tačiau kai numatytas medžiagų naudojimas gali rimtai pakenkti darbuotojų sveikatai, gali būti vykdomi tik tose darbo vietose, kuriose yra mažiausiai 3 izoliavimo lygmuo.

17. Duomenų naudojimas.

Informaciją, nurodytą šių Nuostatų 14.9 punkte, Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, Sveikatos apsaugos ministerija pateikia Europos Komisijai.

18. Biologinių medžiagų klasifikacija.

18.1. Biologinių medžiagų klasifikacija remiasi 2.4.2, 2.4.3, 2.4.4 punktuose pateiktais apibrėžimais (antroji, trečioji, ketvirtoji grupė).

18.2. Antrosios, trečiosios ir ketvirtosios grupės biologinių medžiagų klasifikacija pateikta šių Nuostatų 3 priede.

18.3. Jei biologinės medžiagos, kurią reikia įvertinti, negalima aiškiai priskirti vienai iš 2.4 punkte nustatytų grupių, ji turi būti priskirta didžiausios rizikos grupei iš galimų alternatyvų.

19. Priedai.

Techniniai šių Nuostatų priedų pakeitimai, susiję su technine pažanga, tarptautinių taisyklių ar charakteristikų pasikeitimais bei išradimais biologinių medžiagų srityje, priimami laikantis Direktyvos 89/391/EEC 17 straipsnyje nustatytos tvarkos. Ryšium su minėtais pakeitimais

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija rengia šių Nuostatų ir jų priedų atitinkamus pakeitimus.

Darbuotojų apsaugos nuo biologinių
medžiagų poveikio darbe nuostatų
1 priedas
(privalomasis)

**VEIKLOS SRIČIŲ, DARBŲ, KUR TIKĖTINAS BIOLOGINIŲ MEDŽIAGŲ POVEIKIS,
SĄRAŠAS
(4.2 punktas)**

1. Darbas maisto pramonės įmonėse.
 2. Žemės ūkio darbai.
 3. Darbai, kuriuos dirbant kontaktuojama su gyvūnais ir (arba) gyvūninės kilmės produktais.
 4. Darbas sveikatos apsaugos sistemoje, įskaitant izoliatorius ir morgus.
 5. Darbas klinikinėse, veterinarijos ir diagnostikos laboratorijose, išskyrus diagnostines mikrobiologijos laboratorijas.
 6. Darbas atliekų įmonėse.
 7. Darbas nuotekų valymo įrenginiuose bei laboratorijose, atliekančiose nuotekų ir paviršinio vandens ėminių ėmimą ir analizę.
-

Darbuotojų apsaugos nuo biologinių
medžiagų poveikio darbe nuostatų
2 priedas
(privalomasis)

BIOLOGINIO PAVOJAUS ŽENKLAS
(6.2.5 punktas)

BIOLOGINIŲ MEDŽIAGŲ KLASIFIKACIJA (2.4 ir 18 punktai)

Ižanginės pastabos

1. Pagal šių Nuostatų taikymo sritį į suklasifikuotą sąrašą turi būti įtrauktos tik tos biologinės medžiagos, kurios, kaip žinoma, gali užkrėsti žmones. Prireikus nurodomi šių biologinių medžiagų toksinio ir alerginio potencialo rodikliai. Į sąrašą neįtraukiami gyvūnų ir augalų patogenai, kurie žinomi kaip nedarantys poveikio žmogui.

Sudarant šį suklasifikuotų biologinių medžiagų sąrašą nebuvo atsižvelgta į genetiškai modifikuotus mikroorganizmus.

2. Suklasifikuotų biologinių medžiagų sąrašas sudarytas atsižvelgiant į tų medžiagų poveikį sveikiems darbuotojams.

Specialiai nėra atsižvelgiama į tam tikrą poveikį tiems darbuotojams, kurie dėl vienos ar kitos priežasties, pvz., dėl persirgtos ligos, gydymo vaistais, susilpnėjusio imuniteto, nėštumo ar maitinimo krūtimi, gali būti ypač jautrūs.

Tokiems darbuotojams gresianti papildoma rizika turi būti rizikos vertinimo, kuris nurodytas šių Nuostatų 3 punkte, dalimi.

Tam tikriems pramoniniams procesams, laboratoriniams darbams ar darbams su gyvūnais, susijusiems su faktišku ar galimu trečiosios arba ketvirtosios grupės biologinių medžiagų poveikiu, taikomos techninės saugos priemonės privalo atitikti šių Nuostatų 16 punktą.

3. Biologinės medžiagos, kurios nebuvo priskirtos sąrašo antrajai, trečiajai arba ketvirtajai grupėms, nėra automatiškai priskiriamos pirmajai grupei.

Į biologinių medžiagų, kurių daugiau nei viena rūšis yra laikoma patogenine žmogui, sąrašą bus įtrauktos tos rūšys, kurios laikomos dažniausiai sukeliančiomis ligas, kartu pateikiant bendresnio pobūdžio nuorodą, kad kitos tos pačios genties rūšys gali kenkti sveikatai.

Jei suklasifikuotų biologinių medžiagų sąrašė nurodoma visa gentis, tai suprantama, kad žinomos nepatogeninės rūšys ir kamienai į tą sąrašą nepatenka.

4. Tais atvejais, kai kamienas yra susilpnėjęs arba praradęs žinomus užkrečiančius genus, atsižvelgiant į atitinkamos darbo vietos rizikos įvertinimą nebūtina taikyti izoliavimo priemonių, kurios būtinos pagal motininio kamieno klasifikaciją.

Pavyzdžiui, tai gali būti toks atvejis, kai toks kamienas turi būti naudojamas kaip produktas ar produkto dalis profilaktiniais ar gydymo tikslais.

5. Suklasifikuotų biologinių medžiagų nomenklatūra, kuria buvo pasinaudota šiam sąrašui sudaryti, atitinka naujausius tarptautinius susitarimus dėl klasifikacinio statuso bei tuo metu, kai šis sąrašas buvo kuriamas, galiojusią medžiagų nomenklatūrą.

6. Suklasifikuotų biologinių medžiagų sąrašas atspindi žinių lygį jo sudarymo metu ir bus atnaujintas, kai pasikeis žinių lygis.

7. Visi virusai, kurie jau buvo aptikti žmonių organizmuose ir kurie dar nėra įvertinti ir įrašyti į šį priedą, turėtų būti priskiriami bent jau antrajai grupei, išskyrus tuos atvejus, kai yra įrodymų, kad jie neturėtų sukelti žmonėms ligų.

8. Tam tikrų trečiajai grupei priskiriamų biologinių medžiagų, kurios pridėdamajame sąrašė yra pažymėtos žvaigždutėmis (**), darbuotojams keliama rizika nėra didelė, kadangi paprastai jomis nėra užsikrečiama per orą.

Atsižvelgiant į konkretų specifinės veiklos pobūdį ir į su ja susijusių medžiagų kiekį įvertinamos izoliavimo priemonės, kurios turi būti taikomos tokioms biologinėms medžiagoms siekiant nustatyti, ar tam tikromis aplinkybėmis be kai kurių minėtų priemonių bus galima apsieiti.

9. Pagal parazitų klasifikaciją taikomoms izoliavimo priemonėms keliami reikalavimai galioja tik tiems parazito gyvybės raidos ciklo tarpsniams, per kuriuos jis gali užkrėsti darbuotojus darbo vietose.

10. Tokiais atvejais, kai biologinės medžiagos, prieš kurias yra efektyvių vakcinų, gali sukelti alergines ar toksines reakcijas arba kai tam tikromis biologinėmis medžiagomis paveiktų darbuotojų sąrašą patartina saugoti ilgiau nei 10 metų, sąraše pateikiama atskira nuoroda.

Šios nuorodos Biologinių medžiagų klasifikacijoje žymimos šiomis raidėmis:

A – galimas alerginis poveikis;

D – šios biologinės medžiagos paveiktų darbuotojų sąrašas turi būti saugomas ilgiau nei 10 metų nuo paskutinio žinomo užregistruoto poveikio pabaigos;

T – medžiagos, kurios sintetina toksinus;

V – yra efektyvi vakcina.

Profilaktinis skiepijimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į 7 priede pateiktą rekomenduojamą skiepijimo praktikos tvarką.

BAKTERIJOS ir panašūs organizmai

Pastaba. Prie šiame sąraše išvardytų biologinių medžiagų nurodytos raidės „spp.“ reiškia kitas žinomas žmonėms patogeniškas rūšis.

Biologinė medžiaga	Klasifikacija	Pastabos
Actinobacillus actinomycetemcomitans	2	
Actinomadura madurae	2	
Actinomadura pelletieri	2	
Actinomyces gerencseriae	2	
Actinomyces israelii	2	
Actinomyces pyogenes	2	
Actinomyces spp.	2	
Arcanobacterium haemolyticum (Corynebacterium haemolyticum)	2	
Bacillus anthracis	3	
Bacteroides fragilis	2	
Bartonella bacilliformis	2	
Bartonella (Rochalimea) spp.	2	
Bartonella quintana (Rochalimaea quintana)	2	
Bordetella bronchiseptica	2	
Bordetella parapertussis	2	
Bordetella pertussis	2 V	
Borrelia burgdorferi	2	
Borrelia duttonii	2	
Borrelia recurrentis	2	
Borrelia spp.	2	
Brucella abortus	3	
Brucella canis	3	
Brucella melitensis	3	
Brucella suis	3	
Burkholderia mallei (Pseudomonas mallei)	3	
Burkholderia pseudomallei (Pseudomonas pseudomallei)	3	
Campylobacter fetus	2	
Campylobacter jejuni	2	
Campylobacter spp.	2	
Cardiobacterium hominis	2	

<i>Chlamydia pneumoniae</i>	2	
<i>Chlamydia trachomatis</i>	2	
<i>Chlamydia psittaci</i> (paukščių kamienas)	3	
<i>Chlamydia psittaci</i> (kiti kamieniai)	2	
<i>Clostridium botulinum</i>	2	T
<i>Clostridium perfringens</i>	2	
<i>Clostridium tetani</i>	2	T, V
<i>Clostridium</i> spp.	2	
<i>Corynebacterium diphtheriae</i>	2	T, V
<i>Corynebacterium minutissimum</i>	2	
<i>Corynebacterium pseudotuberculosis</i>	2	
<i>Corynebacterium</i> spp.	2	
<i>Coxiella burnetii</i>	3	
<i>Edwardsiella tarda</i>	2	
<i>Ehrlichia sennetsu</i> (<i>Rickettsia sennetsu</i>)	2	
<i>Ehrlichia</i> spp.	2	
<i>Eikenella corrodens</i>	2	
<i>Enterobacter aerogenes</i> / <i>cloacae</i>	2	
<i>Enterobacter</i> spp.	2	
<i>Enterococcus</i> spp.	2	
<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>	2	
<i>Escherichia coli</i> (išskyrus nepatogeniškus kamienus)	2	
<i>Escherichia coli</i> , verocitotoksigeniniai kamieniai (pvz., 0157:H7 arba 0103)	3(**)	T
<i>Flavobacterium meningosepticum</i>	2	
<i>Fluoribacter bozemanus</i> (<i>Legionella</i>)	2	
<i>Francisella tularensis</i> (A tipas)	3	
<i>Francisella tularensis</i> (B tipas)	2	
<i>Fusobacterium necrophorum</i>	2	
<i>Gardnerella vaginalis</i>	2	
<i>Haemophilus ducreyi</i>	2	
<i>Haemophilus influenzae</i>	2	
<i>Haemophilus</i> spp.	2	
<i>Helicobacter pylori</i>	2	
<i>Klebsiella oxytoca</i>	2	
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	2	
<i>Klebsiella</i> spp.	2	
<i>Legionella pneumophila</i>	2	
<i>Legionella</i> spp.	2	
<i>Leptospira interrogans</i> (visos atmainos)	2	
<i>Listeria monocytogenes</i>	2	
<i>Listeria ivanovii</i>	2	
<i>Morganella morganii</i>	2	
<i>Mycobacterium africanum</i>	3	V
<i>Mycobacterium avium</i> /intracellulare	2	
<i>Mycobacterium bovis</i> (išskyrus BCG kamieną)	3	V
<i>Mycobacterium chelonae</i>	2	
<i>Mycobacterium fortuitum</i>	2	
<i>Mycobacterium kansasii</i>	2	
<i>Mycobacterium leprae</i>	3	
<i>Mycobacterium mageritense</i>	2	
<i>Mycobacterium marinum</i>	2	

<i>Mycobacterium microti</i>	3(**)	
<i>Mycobacterium paratuberculosis</i>	2	
<i>Mycobacterium scrofulaceum</i>	2	
<i>Mycobacterium simiae</i>	2	
<i>Mycobacterium szulgai</i>	2	
<i>Mycobacterium tuberculosis</i>	3	V
<i>Mycobacterium ulcerans</i>	3(**)	
<i>Mycobacterium xenopi</i>	2	
<i>Mycoplasma pneumoniae</i>	2	
<i>Mycoplasma caviae</i>	2	
<i>Mycoplasma hominis</i>	2	
<i>Neisseria gonorrhoeae</i>	2	
<i>Neisseria meningitidis</i>	2	V
<i>Nocardia asteroides</i>	2	
<i>Nocardia brasiliensis</i>	2	
<i>Nocardia farcinica</i>	2	
<i>Nocardia nova</i>	2	
<i>Nocardia otitidiscaviarum</i>	2	
<i>Pasteurella multocida</i>	2	
<i>Pasteurella</i> spp.	2	
<i>Peptostreptococcus anaerobius</i>	2	
<i>Plesiomonas shigelloides</i>	2	
<i>Porphyromonas</i> spp.	2	
<i>Prevotella</i> spp.	2	
<i>Proteus mirabilis</i>	2	
<i>Proteus penneri</i>	2	
<i>Proteus vulgaris</i>	2	
<i>Providencia alcalifaciens</i>	2	
<i>Providencia rettgeri</i>	2	
<i>Providencia</i> spp.	2	
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	2	
<i>Rhodococcus equi</i>	2	
<i>Rickettsia akari</i>	3(**)	
<i>Rickettsia canada</i>	3(**)	
<i>Rickettsia conorii</i>	3	
<i>Rickettsia montana</i>	3(**)	
<i>Rickettsia typhi</i> (<i>Rickettsia mooseri</i>)	3	
<i>Rickettsia prowazekii</i>	3	
<i>Rickettsia rickettsii</i>	3	
<i>Rickettsia tsutsugamushi</i>	3	
<i>Rickettsia</i> spp.	2	
<i>Salmonella Arizonae</i>	2	
<i>Salmonella Enteritidis</i>	2	
<i>Salmonella Typhimurium</i>	2	
<i>Salmonella Paratyphi A, B, C</i>	2	V
<i>Salmonella Typhi</i>	3(**)	V
<i>Salmonella</i> (kitos atmainos)	2	
<i>Serpulina</i> spp.	2	
<i>Shigella boydii</i>	2	
<i>Shigella dysenteriae</i> (1 tipas)	3(**)	T
<i>Shigella dysenteriae</i> (išskyrus 1 tipą)	2	
<i>Shigella flexneri</i>	2	

Shigella sonnei	2	
Staphylococcus aureus	2	
Streptobacillus moniliformis	2	
Streptococcus pneumoniae	2	
Streptococcus pyogenes	2	
Streptococcus spp.	2	
Streptococcus suis	2	
Treponema carateum	2	
Treponema pallidum	2	
Treponema pertenue	2	
Treponema spp.	2	
Vibrio cholerae (įskaitant El Tor)	2	
Vibrio parahaemolyticus	2	
Vibrio spp.	2	
Yersinia enterocolitica	2	
Yersinia pestis	3	V
Yersinia pseudotuberculosis	2	
Yersinia spp.	2	

(**) Žiūrėti įžanginių pastabų 8 punktą.

VIRUSAI (*)

Biologinė medžiaga	Klasifikacija	Pastabos
<i>Adenoviridae</i>	2	
<i>Arenaviridae</i>		
LCM-Lassa-Virus kompleksas (Old World arena virusai):		
Lassa virusas	4	
Limfocitinio choriomeningito virusas (neurotropiniai kamieniai)	3	
Limfocitinio choriomeningito virusas (kiti kamieniai)	2	
Mopeia virusas	2	
Kiti LCM-Lassa komplekso virusai	2	
<i>Tacaribe-Virus kompleksas (New World arena virusai):</i>		
Guanarito virusas	4	
Junin virusas	4	
Sabia virusas	4	
Machupo virusas	4	
Flexal virusas	3	
Kiti Tacaribe komplekso virusai	2	
<i>Astroviridae</i>	2	
<i>Bunyaviridae</i>		
Belgrado (taip pat žinomas kaip Dobrava) virusas	3	
Bhanja virusas	2	
Bunyamwera virusas	2	
Germiston virusas	2	
Oropouche virusas	3	
Sin Nombre (buvęs Muerto Canyon) virusas	3	
Kalifornijos encefalito virusas	2	
<i>Hantavirusai</i>		
Hantaan (Korėjietiškoji hemoraginė karštinė)	3	

Seulo virusas	3	
Puumala virusas	2	
Prospect Hill virusas	2	
Kiti hantavirusai	2	
<i>Nairovirusai</i>		
Hemoraginės Krymo-Kongo karštinės virusas	4	
Hazara virusas	2	
<i>Flebovirusai</i>		
Rift Valley karštinė	3	V
Sandfly karštinė	2	
Toscana virusas	2	
Kiti patogeniniai bunyaviridae	2	
<i>Caliciviridae</i>		
E hepatito virusas	3(**)	
Norwalk virusas	2	
Kiti Caliciviridae	2	
<i>Coronaviridae</i>	2	
<i>Filoviridae</i>		
Ebolos virusas	4	
Marburgo virusas 4		
<i>Flaviviridae</i>		
Australijos encefalitas (Murray Valley encefalitas)	3	
Centrinės Europos erkių platinamas encefalito virusas	3(**)	V
Absettarov	3	
Hanzalova	3	
Hypr	3	
Kumlinge	3	
Dengue virusas, 1–4 tipas	3	
C hepatito virusas	3(**)	D
G hepatito virusas	3(**)	D
Japoniškasis B encefalitas	3	V
Kyasanur Forest	3	V
Louping ill	3(**)	
Omsk (a)	3	V
Powassan	3	
Rocio	3	
Rusiškasis pavasario–vasaros encefalitas (TBE) (a)	3	V
St. Louis encefalitas	3	
Wesselsbron virusas	3(**)	
Vakarų Nilo karštinės virusas	3	
Geltonoji karštinė	3	V
Kiti patogeniniai flavivirusai	2	
<i>Hepadnaviridae</i>		
B hepatito virusas	3(**)	V, D
D hepatito virusas (Delta) (b)	3(**)	V, D
<i>Herpesviridae</i>		
Cytomegalovirusas	2	
Epstein-Barr virusas	2	
Herpesvirus simiae (B virusas)	3	
Paprastasis herpeso virusas 1 ir 2 tipo	2	
Herpesvirusas varicella-zoster	2	
Žmogaus B-lymfotropinis virusas (HBLV – HHV6)	2	

Žmogaus herpeso virusas 7	2	
Žmogaus herpeso virusas 8	2	D
<i>Orthomyxoviridae</i>		
A, B, C tipų gripo virusai	2	V (c)
Erkių platinami <i>orthomyxoviridae</i> : Dhorio ir Thogoto virusai	2	
<i>Papovaviridae</i>		
BK ir JC virusai	2	D (d)
Žmogaus papillomos virusai	2	D (d)
<i>Paramyxoviridae</i>		
Tymų virusas	2	V
Kiaulytės virusas	2	V
Newcastle disease virusas	2	
1–4 tipo paragripo virusai	2	
Respiracinis sincitinis virusas	2	
<i>Parvoviridae</i>		
Žmogaus parvovirusas (B19)	2	
<i>Picornaviridae</i>		
Ūmaus hemoraginio junginės uždegimo virusas (AHC)	2	
Coxsackie virusai	2	
Echo virusai	2	
A hepatito virusas (žmogaus enteroviruso 72 tipas)	2	V
Poliovirusai	2	V
Rinovirusai	2	
<i>Poxviridae</i>		
Buivolų raupų virusas (e)	2	
Karvių raupų virusas	2	
Dramblių raupų virusas (f)	2	
Pieninės pūslelinės virusas	2	
Molluscum contagiosum virusas	2	
Beždžionių raupų virusas	3	V
Orf virusas	2	
Triušių raupų virusas (g)	2	
Vakcinijos virusas	2	
Raupų (major-minor) virusai	4	V
Baltųjų raupų virusas („Raupų virusas“)	4	V
Yata raupų virusas (Tana ir Yaba)	2	
<i>Reoviridae</i>		
Coltivirusas	2	
Žmogaus rotavirusai	2	
Orbivirusai	2	
Reovirusai	2	
<i>Retroviridae</i> (h)		
Žmogaus imunodeficito virusai	3(**)	D
Žmogaus T-ląstelių leukemijų virusai (HTLV) 1 ir 2 tipai	3(**)	D
SIV (h)	3(**)	
<i>Rhabdoviridae</i>		
Pasiutligės virusas	3(**)	V
Vezikulinio stomatito virusas	2	
<i>Togaviridae</i>		
<i>Alfavirusai:</i>		
Arklių rytietiškas encefalomyelitas	3	V

Bebaru virusas	2	
Chikungunya virusas	3(**)	
Everglades virusas	3(**)	
Mayaro virusas	3	
Mucambo virusas	3(**)	
Ndumu virusas	3	
O'nyong-nyong virusas	2	
Ross River virusas	2	
Semliki Forest virusas	2	
Sindbis virusas	2	
Tonate virusas	3(**)	
Arklių Venesuelos encefalomyelitas	3	V
Arklių vakarietiškas encefalomyelitas	3	V
Kiti žinomi alfavirusai	2	
Rubivirusas (rubella)	2	V
<i>Toroviridae</i>	2	
<i>Nesuklasifikuoti virusai</i>		
Arklių morbilivirusas	4	
Dar nenustatyti hepatito virusai	3(**)	D
<i>Netipinės biologinės medžiagos, siejamos su užkrečiama spongiformine encefalopatija (TSEs)</i>		
Creutzfeldt-Jakobo liga	3(**)	D (d)
Creutzfeldt-Jakobo ligos atmaina	3(**)	D (d)
Jaučių spongiforminė encefalopatija (BSE) bei kiti panašūs gyvūnų TSE (i)	3(**)	D (d)
Gerstmann-Straeussler-Scheinker sindromas	3(**)	D (d)
Kuru	3(**)	D (d)

(*) žiūrėti įžanginių pastabų 7 punktą;

(**) žiūrėti įžanginių pastabų 8 punktą;

(a) – virusai sukelia erkinį encefalitą;

(b) – D hepatito virusas sukelia susirgimą tik tais atvejais, kai darbuotojas kartu užsikrečia ir B hepatito virusu arba D hepatito virusas patenka į organizmą, kuriame jau cirkuliuoja B hepatito virusas. Todėl skiepai nuo B hepatito apsaugo ir nuo D hepatito (Delta) tuos darbuotojus, kurie iki skiepavimo nėra užsikrėtę B hepatito virusu;

(c) – tik A ir B tipų gripo virusams;

(d) – rekomenduojama darbams, kurių metu tiesiogiai kontaktuojama su šiomis biologinėmis medžiagomis;

(e) – nustatyti du virusai: buivolų raupų viruso tipas ir viena iš *Vaccinia* viruso atmainų;

(f) – karvės raupų viruso atmaina;

(g) – *Vaccinia* viruso atmaina;

(h) – šiuo metu nėra įrodyta, kad beždžionių kilmės retrovirusai gali sukelti žmonių ligas.

Atsargumo dėlei rekomenduojama taikyti 3 izoliavimo lygmens priemones;

(i) – nėra įrodyta, kad žmonės gali užsikrėsti kitomis gyvūnų TSE sukeliančiomis medžiagomis. Vis dėlto, dirbant laboratorijoje su medžiagomis, priskiriamomis 3(**) rizikos grupei, patartina laikytis šiai grupei numatytų saugos priemonių, išskyrus nustatytą niežulio (scrapie) sukėlėją, su kuriuo dirbant pakanka 2 izoliavimo lygmens.

PARAZITAI

Biologinė medžiaga	Klasifikacija	Pastabos
<i>Acanthamoeba castellanii</i>	2	
<i>Ancylostoma duodenale</i>	2	

Angiostrongylus cantonensis	2	
Angiostrongylus costaricensis	2	
Ascaris lumbricoides	2	A
Ascaris suum	2	A
Babesia divergens	2	
Babesia microti	2	
Balantidium coli	2	
Brugia malayi	2	
Brugia pahangi	2	
Capillaria philippinensis	2	
Capillaria spp.	2	
Clonorchis sinensis	2	
Clonorchis viverrini	2	
Cryptosporidium parvum	2	
Cryptosporidium spp.	2	
Cyclospora cayetanensis	2	
Dipetalonema strerptocerca	2	
Diphyllobothrium latum	2	
Dracunculus medinensis	2	
Echinococcus granulosus	3(**)	
Echinococcus multilocularis	3(**)	
Echinococcus vogeli	3(**)	
Entamoeba histolytica	2	
Fasciola gigantica	2	
Fasciola hepatica	2	
Fasciolopsis buski	2	
Giardia lamblia (Giardia intestinalis)	2	
Hymenolepis diminuta	2	
Hymenolepis nana	2	
Leishmania brasiliensis	3(**)	
Leishmania donovani	3(**)	
Leishmania ethiopica	2	
Leishmania mexicana	2	
Leishmania peruviana	2	
Leishmania tropica	2	
Leishmania major	2	
Leishmania spp.	2	
Loa loa	2	
Mansonella ozzardi	2	
Mansonella perstans	2	
Naegleria fowleri	3	
Necator americanus	2	
Onchocerca volvulus	2	
Opisthorchis felineus	2	
Opisthorchis spp.	2	
Paragonimus westermani	2	
Plasmodium falciparum	3(**)	
Plasmodium spp. (žmogaus ir beždžionių)	2	
Sarcocystis suihominis	2	
Schistosoma haematobium	2	
Schistosoma intercalatum	2	
Schistosoma japonicum	2	

Shistosoma mansoni	2
Shistosoma mekongi	2
Strongyloides stercoralis	2
Strongyloides spp.	2
Taenia saginata	2
Taenia solium	3(**)
Toxocara canis	2
Toxoplasma gondii	2
Trichinella spiralis	2
Trichuris trichiura	2
Trypanosoma brucei brucei	2
Trypanosoma brucei gambiense	2
Trypanosoma brucei rhodesiense	3(**)
Trypanosoma cruzi	3
Wuchereria bancrofti	2

(**) Žr. įžanginių pastabų 8 dalį.

GRYBAI

Biologinė medžiaga	Klasifikacija	Pastabos
Aspergillus fumigatus	2	A
Blastomyces dermatitidis (Ajellomyces dermatitidis)	3	
Candida albicans	2	A
Candida tropicalis	2	
Cladophialophora bantiana (buvę <i>Xylohypha bantiana</i> , <i>Cladosporium bantianum</i> arba <i>trichoides</i>)	3	
Coccidioides immitis	3	A
Cryptococcus neoformans var. neoformans (Filobasidiella neoformans var. neoformans)	2	A
Cryptococcus neoformans var gattii (Filobasidiella bacillispora)	2	A
Emmonsia parva var. parva	2	
Emmonsia parva var. crescens	2	
Epidermophyton floccosum	2	A
Fonsecaea compacta	2	
Fonsecaea pedrosoi	2	
Histoplasma capsulatum var capsulatum (Ajellomyces capsulatus)	3	
Histoplasma capsulatum duboisii	3	
Madurella grisea	2	
Madurella mycetomatis	2	
Microsporum spp.	2	A
Neotestudina rosatii	2	
Paracoccidioides brasiliensis	3	
Penicillium marneffei	2	A
Scedosporium apiospermum (Pseudallescheria boydii)	2	
Scedosporium prolificans (inflatum)	2	
Sporothrix schenckii	2	
Trichophyton rubrum	2	
Trichophyton spp.	2	

Darbuotojų apsaugos nuo biologinių
medžiagų poveikio darbe nuostatų
4 priedas
(rekomendacinis)

**DARBUOTOJŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PRAKTINĖS REKOMENDACIJOS
(14.8 punktas)**

1. Gydytojas ir (arba) už biologinių medžiagų veikiamų darbuotojų sveikatos priežiūrą atsakinga institucija turi susipažinti su kiekvieno darbuotojo patirto poveikio sąlygomis arba aplinkybėmis.

2. Darbuotojų sveikata turi būti prižiūrima laikantis darbo medicinos principų ir praktikos. Būtina vadovautis šiais reikalavimais:

2.1. pildyti ir saugoti darbuotojų asmenines medicinines knygeles (F 048/a), asmenines sveikatos istorijas (F 025/a), kaupti duomenis apie profesinę veiklą;

2.2. vertinti kiekvieno darbuotojo sveikatos būklę;

2.3. prireikus atlikti biologinį monitoringą bei nustatyti ankstyvąsias ir grįžtamasias pasekmes.

Remiantis naujausiomis turimomis darbo medicinos žiniomis nusprendžiama, ar reikia toliau tikrinti kiekvieno darbuotojo sveikatą.

Darbuotojų apsaugos nuo biologinių
medžiagų poveikio darbe nuostatų
5 priedas
(privalomasis)

**NURODYMAI DĖL IZOLIAVIMO PRIEMONIŲ IR IZOLIAVIMO LYGMENŲ
(15.3, 16.1.1, 16.1.2 punktai)**

Ižanginė pastaba. Šiame priede nustatytos priemonės taikomos atsižvelgiant į veiklos pobūdį, darbuotojams gresiančios rizikos įvertinimą bei konkrečių biologinių medžiagų kilmę.

A. Izoliavimo priemonės	B. Izoliavimo lygmenys		
	2 grupė	3 grupė	4 grupė
1. Darbo vieta turi būti atskirta nuo kitų tame pačiame pastate esančių darbo vietų	Ne	Rekomenduojama	Taip
2. Darbo vietai tiekiamas ir iš jos šalinamas oras turi būti filtruojamas naudojant HEPA arba kitu būdu ir šalinamas oras	Ne	Taip, šalinamas oras	Taip, ir tiekiamas,
3. Patekti gali tik paskirti darbuotojai	Rekomenduojama	Taip	Taip, per sandarias duris
4. Darbo vietą turi būti galima hermetiškai uždaryti dezinfekcijai	Ne	Rekomenduojama	Taip
5. Tiksliai nustatyta dezinfekavimo tvarka	Taip	Taip	Taip
6. Darbo vietoje turi būti palaikomas mažesnis nei atmosferos slėgis	Ne	Rekomenduojama	Taip
7. Veiksminga ligos nešiotojų (pvz., graužikų ir vabzdžių) kontrolė	Rekomenduojama	Taip	Taip
8. Nelaidūs vandeniui ir lengvai valomi paviršiai	Taip, suolų	Taip, suolų ir grindų	Taip, suolų, sienų, grindų ir lubų
9. Rūgštims, šarmams, tirpalams ir dezinfekuojantiems skysčiams atsparūs paviršiai	Rekomenduojama	Taip	Taip
10. Saugus biologinių medžiagų sandėliavimas sandėliavimas	Taip	Taip	Taip, saugus
11. Įrengtas stebėjimo langas ar kita alternatyva, kad būtų galima matyti darbuotojus	Rekomenduojama	Rekomenduojama	Taip
12. Laboratorija privalo turėti savo įrenginius	Ne	Rekomenduojama	Taip
13. Su užteršta medžiaga, įskaitant visus gyvūnus, dirbama saugos spintose, izoliatoriuose arba kitose tinkamai plinta oru apsaugotose patalpose	Prireikūs	Taip, kai infekcija	Taip
14. Gyvūnų skerdenų deginimo krosnis	Rekomenduojama	Taip (turima)	Taip, įrengta vietoje

IZOLIAVIMAS PRAMONINIŲ PROCESŲ METU (4.1 ir 16.2.1 punktai)

1. Pirmosios grupės biologinės medžiagos.

Dirbant su pirmosios grupės biologinėmis medžiagomis, įskaitant gyvybę slopinančias vakcinas, reikia laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

2. Antrosios, trečiosios ir ketvirtosios grupės biologinės medžiagos.

Reikia parinkti ir derinti skirtingus žemiau išvardytus izoliavimo reikalavimus, remiantis su tam tikru procesu ar jo dalimis susijusios rizikos įvertinimu.

A. Izoliavimo reikalavimai	B. Izoliavimo lygmenys		
	2 grupė	3 grupė	4 grupė
1. Su gyvybingais organizmais dirbama sistemoje, kurioje procesas yra fiziškai atskiriamas nuo aplinkos	taip	taip	taip
2. Su dujomis, išsiskiriančiomis iš uždaros sistemos, dirbama taip, kad būtų:	sumažintas jų išsiskyrimas	neleidžiama joms išsiskirti	neleidžiama joms išsiskirti
3. Mėginiai imami, uždara sistema medžiagomis papildoma ir gyvybingi organizmai į kitą uždara sistemą perkeliama taip, kad būtų:	sumažintas jų išsiskyrimas	neleidžiama jiems išsiskirti	neleidžiama jiems išsiskirti
4. Mitybinės terpės neturi būti šalinamos iš uždaros sistemos, jei gyvybingi organizmai nėra:	nukenksminti patvirtintomis priemonėmis	nukenksminti patvirtintomis cheminėmis ar fizinėmis priemonėmis	nukenksminti patvirtintomis cheminėmis ar fizinėmis priemonėmis
5. Sandarinimo priemonės turi būti suprojektuotos taip, kad:	sumažintų išsiskyrimą	neleistų išsiskirti	neleistų išsiskirti
6. Uždaros sistemos turi būti įrengtos kontroliuojamoje zonoje	nebūtinai	nebūtinai	taip, tiksliai įrengtos
6.1. pakabinami biologinio pavojaus ženklai	nebūtinai	taip	taip
6.2. į jas patekti leidžiama tik paskirtiems darbuotojams	nebūtinai	taip	taip, per sandarias duris
6.3. darbuotojai turi vilkėti apsauginę aprangą	taip, darbo aprangą	taip	turi viską persirengti
6.4. darbuotojai turi būti aprūpinti dezaktyvavimo priemonėmis ir prausimosi įrengimais	taip	taip	taip
6.5. prieš palikdami kontroliuojamą zoną, darbuotojai turi nusiprausti duše	ne	nebūtinai	taip
6.6. kriauklių ir dujų nuotekos turi būti surinktos ir nukenksmintos prieš joms ištekant	ne	nebūtinai	taip
6.7. kontroliuojama zona turi būti atitinkamai vėdinama, kad būtų sumažintas oro užterštumas	nebūtinai	nebūtinai	taip
6.8. kontroliuojamoje zonoje turi būti palaikomas mažesnis nei atmosferos slėgis	ne	nebūtinai	taip
6.9. kontroliuojamai zonai tiekiamas ir iš jos šalinamas oras turi būti filtruojamas naudojant HEPA	ne	nebūtinai	taip
6.10. kontroliuojama zona turi būti įrengta taip, kad sulaukytų visas iš uždaros sistemos ištekantias medžiagas	ne	nebūtinai	taip
6.11. kontroliuojamą zoną turi būti galima hermetizuoti dezinfekcijai	ne	nebūtinai	taip

6.12. nuotekos apdorojamos prieš joms
galutinai ištekant

nukenksminti
atitinkamomis
priemonėmis

nukenksminti
atitinkamomis
cheminėmis ar
fizinėmis
priemonėmis

nukenksminti
atitinkamomis
cheminėmis ar
fizinėmis
priemonėmis

Darbuotojų apsaugos nuo biologinių
medžiagų poveikio darbe nuostatų
7 priedas
(rekomendacinis)

**REKOMENDUOJAMA SKIEPIJIMO PRAKTIKOS TVARKA
(14.3 punktas)**

1. Jei rizikos įvertinimo rezultatai parodo darbuotojų saugai ir sveikatai gresiančią riziką dėl biologinių medžiagų, prieš kurias yra efektyvių vakcinų, poveikio, darbdavys turi raštiškai pasiūlyti darbuotojams pasiskiepyti.
 2. Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centras konsultuoja darbdavius ir darbuotojus apie egzistuojančias vakcinas, skiepijimo ir neskiepijimo privalumus ir trūkumus.
 3. Darbuotojai privalo būti skiepijami nemokamai.
 4. Gali būti išrašomas skiepijimo pažymėjimas, kurį galėtų gauti paskiepytas darbuotojas.
-